

Муниципальное автономное общеобразовательное учреждение
«Санагинская средняя общеобразовательная школа»

«Рассмотрено»

Руководитель МО

 /Мархаева Т.Х./
ФИО

Протокол № 1 от «24»

августа 2017 г.

«Согласовано»

Заместитель директора

по УВР МАОУ «Санагинская
СОШ» Доржиева Н.В./

ФИО

«25» августа 2017 г.

«Утверждено»

Директор МАОУ

«Санагинская СОШ»

 /Бандеева И.В./

ФИО

Приказ № 95 от «28» августа 2017 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

Предмет: бурятская литература

Класс: 11

Учитель: Норбоева О.Т.

Категория: высшая

Стаж: 32

2017-2018 учебный год

1. Тайлбари бэшэг

Тус хүдэлмэри хадаа 1312 дугаар 2004 оной мартын 9 Россиин Федерациин Хуралсалай министерствын тогтоолнууд, 889 дугаар 2010 оной августын 30 хувилагдахан Хуралсалай министерствын тогтоолнууд, 1089 дугаар 2004 оной мартын 5-най Хуралсалай министерствын захиралта дээрэ үндэхэлжэ зохоогдохон, творческоор хэрэглэхэ гэхэн удхатайгаар байгуулагдахан туршалгын программа баримталан, 11 -дэхи класста ажалай программа зохоогдобо.

Гэхэтэй хамта арадай аман зохоол аман үгын, уран хайханай литература бэшэмэл үгын искусство, тиимэхэ уран зохоол зохооходоо уран хурса, шэмэг удхатай үгэ гол түлэб аргуудай нэгэн болоно гэжэ ходоодоо хурагшадта хануулха шухала.

Нүгөө талаһаа, уран зохоол хүн тухай, тэрэнэй доторой байдал, хүниие тойрон байһан оршон байдал, байгаали, хүнэй ажабайдал, арад зоной ажамидалар г.м. тухай зохоогдохон байдаг. Бодото юумэнүүд, үнэн болоһон үйлэ хэрэгүүд, бодото байдал уран зохоолой, уран хайханай литературы үндэхэн боложо хэрэглэгдэдэг. Уран зохоолшо бодото байдал дээрэ үндэхэлжэ, тэрэниие хажажэ, ухаан бодолойнгоо хүсөөр, ханаагаараа тэрэниие уран гое болгожо, ном соогоо уран хайханаар, гоеор зохоогдохон байдал бии болгодог, энэ байдалын үнэн бодото байдалда адирхуу байдаг гэжэ хурагшадта ойлгуулха шухала.

Уран хайханай литература гү, али уран зохоол шудалан үзэлгын **гол зорилгонууд** гэбэл:

- уран хайханай литература хүнэй, хүн түрэлтэнэй ажамидаларда тусхай хуури эзэлдэг, тэдэнэй хүгжэлтэдэ айхабтар ехэ удха шанартай гэжэ ойлгуулха;
- уран хайханай литература шудалан үзэлгэ хадаа түрэл арадайнгаа ба бэшэшье арадуудай соел болбосорол, ёһо заншал ойлгожо абалгынтусгаар арга гэжэ ойлгуулха;
- искусствын этико-эстетическэ компонент байгуулха гуманитарна ойлгосонуудые тайлбарилжа үгэхэ;
- уран зохоол уншаха дуратай болгохо, гое хайханиие наринаар ойлгодог мэдэрэл хүмүүжүүлхэ;
- бодото байдал, ажабайдал ба искусство, оршон тойрониие зүбөөр сэгнэжэ, тэдэндэ үнэтэй сэнтэйгээр хандахые хургаха;
- аман ба бэшэмэл хэлэлгэдэ хургаха, тэрэниие хүгжөөхэ;
- хурагшад уран хайханай зохоол зүбөөр, хүсэд дүүрэнээр хадуужа абаха, шэнжэлжэ, сэгнэжэ хураха гол түлэб теоретико-литературна, эстетическэ ойлгосонуудтай болохо ёһотой.

Уран хайханай литература зүбөөр, хүсэд дүүрэнээр, гүнзэгыгөөр ба өөрынгөө ажамидаларда туһатайгаар ойлгожо абахын тула литературы теоридо онсо анхаралаа хандуулан, хурагшадые ойлгомжын аппараттай болгохо. Уран хайханай литературы үгын искусство гэжэ шэнжэлэн үзэлгэ, текстүүдэй удха зүбөөр гаргажа хургалга.

Энэ программа баазова теоретико-литературна ойлгосонууд дээрэ үндэхэлжэ, тэдэниие **гол принцип** болгон байгуулагдаа. 11 - дэхи класста хурагшадтай урда жэлнүүдтэ ойлгожо абанан мэдэсэ, шадабари бүридхэжэ ябталагдана ба хурагшадые историко-культурна ба историко-функциональна талыень баримталан үзэлгэ болоно.

Уран зохоолшын уран хайханай оршон байдал, түүхэ ба соелой талаһаань ойлгожо абалга.

Хурагшад гол түлэб иимэнүүд онол шадабаритай болохо гэжэ хараалагдана: уран хурсаар уншаха шабадаритай, уран зохоолые ба тэрэнэй хубинуудые хаба соогоо бээ даагаад анализ хэхэ, эстетическэ сэгнэлтэ үгэхэ, соел болон ёһаншалтай холбохо, тайлбарилха, диалог ба монолог зүб хэрэглэхэ, элдэб бэшэмэл болон шэнжэлэгын ажалнуудые хэхэ.

Туд программа бээлүүлхэдээ, ойлгожо абанан **мэдэсыень шалгахандаа** коммуникативно-творческо ажалнуудые үнгэрэхэ: творческо(зохеон байгуулгын) мастерской, практикум, даабари, шэлэжэ абанан зохоолоо бээ даагаад анализ хэлгэ, дүн гаргалгын уншагшадтай конференци г.м.

Бээлүүлхэ болзор ба шата – 2017/2018 хуралсалай он, 11 класс

2. Сэдэбүүдэй гаршаг

1. Буряад уран зохёолой хүгжэлтын үенүүд
2. Буряад үргэлжэлһэн зохёолой уран найханай юртэмсэ
3. Д.-Р. Батожабайн уран найханай юртэмсэ
4. Д.О.Батожабай «Төөригдэһэн хуби заяан».
5. Ч. Цыдендамбаевай уран найханай юртэмсэ
6. «Буряад басаган» (туужа)
7. А. Л.Ангархаевай уран найханай юртэмсэ
8. «Мунхэ ногоон хасуури» (туужа)
9. Буряад драматургийн уран найханай юртэмсэ
10. Буряад драматургийн хүгжэлтэ
11. М.Ж. Батоинай уран найханай юртэмсэ
12. «Таршаа Намжалай түүхэ» (зүжэг)
13. Б.Б.Барадинай уран найханай юртэмсэ
14. «Ехэ удаган абжаа» (түүхэтэ драма)
15. Буряад уран шүлэгэй уран найханай юртэмсэ
16. Б.Базарон «Улаалзай» (шүлэг)
17. Ц.Цымпилоной уран найханай юртэмсэ
18. «Буряад басаганда» (шүлэг)
19. Мүнөө үеын буряад үргэлжэлһэн зохёолой уран найханай юртэмсэ
20. Ч.Гуруевай уран найханай юртэмсэ
21. «Туһалха хэрэгтэй» (хөөрөөн)
22. Д.А.Дылгыров «Сэдьхэлэй гуниг» (хөөрөөн)
23. Д.О.Эрдынеевэй уран найханай юртэмсэ
24. «Үйлын үри» (роман)
25. Мүнөө үеын буряад драматурги
26. Б.-М. Пурбуевай уран найханай юртэмсэ
27. «Эрьхэ наран» гэһэн зүжэгэй уран найханай юртэмсэ
28. М. Батоинай «Юртэмсын гурбан сэсэшүүл» гэһэн зүжэгэй уран найханай юртэмсэ
29. Мүнөө үеын буряад уран шүлэгэй уран найханай юртэмсэ
30. Ц.-Д.Ц. Дондогойн уран найханай юртэмсэ
31. «Эхэ тухай хоёрдохы поэмэ» гэһэн шүлэглэлэй уран найханай юртэмсэ
32. Г.Ж. Раднаевагай уран найханай юртэмсэ
33. «Түрэлгын зоболон» гэһэн шүлэглэлэй уран найханай юртэмсэ
34. Л.Д. Тапхаевай уран найханай юртэмсэ
35. «Дүрбэн сэсэг» гэһэн шүлэгэй уран найханай юртэмсэ
36. А.Л. Ангархаевай «Би шулуунби» гэһэн шүлэгэй уран найханай юртэмсэ
37. Б.С. Дугаровай уран найханай юртэмсэ
38. «Түрэлхидэйм хэлэн, хүлисөөрэй» гэһэн шүлэгэй уран найханай юртэмсэ
39. Г.Х. Базаржапова-Дашеевагай уран найханай юртэмсэ
40. «Үеһөө үедэ уг залган» гэһэн шүлэгэй уран найханай юртэмсэ

3.Нурагшатай мэдэсэ, шадабарида табигдаха гол эрилтэнүүд

Нурагшад гол түлэб нимэ юумэнүүдые мэдэхэ ёһотой:

- уншажа байһан зохеолойнгоо автор тухай, номой нэрэй удха тайлбарилга;
- уран зохеолшоной намтарһаа тон шухала мэдээнүүдые;
- уран зохеолнуудай текстнүүдые;
- шудалан үзэжэ байһан зохеолой герой болоод гол үйлэдэгшэ нюурнууд тухай, зохеол сохи шухала үйлэнүүдые мэдэхэһээ гадна, тэдэнэй хоорондохи харилсаа холбоонуудые, типическэ удха шанар;
- уран зохеол бэшэхэ гол шухала аргууд, зураглалай янзанууд, зохеолой темэ, идей, гол удха, уран зохеолой геройнууд, сюжет г.м. литературна теориһоо ойлгосонуудые;
- байгуулгын (композициин) шухала онсо янзануудые, хэлэнэй зураглан тодорхойлохо арга хэрэгсэлнүүдые;
- программын эрилтын ёһоор сээжэлдэһэн шүлэгүүдые, эпическэ зохеолой хэшгүүдые;
- литературна зан абари (характер), литературна тип, романтизм, реализм гэхэн ойлгосонуудай шухала шэнжэнүүдые г.м.

Нурагшад гол түлэб нимэ юумэнүүдые хэжэ шадаха ёһотой:

- уран зохеолшын зохеол соогоо бэшэһэн уран зураглалые хөөрөжэ;
- уран зохеолшын зураглаһан зурагыг ухаан бодолдоо, сэдхэлдээ бии болгожо;
- үзэжэ байһан зохеолой гол шухала үйлэнүүдые (эпизодуудые), үйлэдэгшэ нюурай хэлэһэн үгэ, хэрэг г.м. бусад олон юумэнүүдһээ илгажа;
- зохеол соохи үйлэнүүдэй болоһон шалтагааниие, сагыг, тэрэнэй хойшолонгыг элирүүлжэ;
- үзэжэ байһан зохеолой хэлэнэй уран аргуудые, байгаалиин зураглалнуудые текст сооһоо илгажа;
- зохеолой идейнэ болоод уран найханай талыг харуулалгада сюжетдэй зүйлнүүдэй (үйлын хүгжэлтын эхин, үйлын уялдалга, үйлын хүгжэлтын эгээл дээдэ шата) үүргэ болон гол проблематика элирүүлжэ;
- үзэгдэжэ байһан зохеолнуудай байгуулгын (композициин) зүйлнүүдые илгажа;
- зохеолой удха задалан харуулхадаа, геройн үүргэ ба геройдо үгэһэн авторай сэгнэлтэ эли тодо болгожо;
- зохеолой геройнуудай өөр өөрын ба бултандань хабаатай шэнжэнүүдые тодорхойлон, характеристикэ үгэжэ, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһыг элирүүлхэ зорилготойгоор геройнуудые зэргэсүүлжэ;
- уран зохеолнуудай текст лириическэ, эпическэ, драматическа жанрай байһаарнь тэдэниенг хараадаа абажа, тодоор, уранаар уншажа;
- уран зохеолой геройнуудта характеристикэ үгэхэ орео түсэб табижа;
- үзэжэ байһан зохеолой геройнууд тухай, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһыг хараадаа абан, нурагша бүхэнэй, бүхы нурагшатай зэргэсүүлһэн аман гү, али бэшэмэл өөрын бодомжолготой зохеолго бэшэжэ;
- монологическа хэлэлгэ найнаар хэрэглэжэ, өөрынгөө һанамжа ойлгосотойгоор хэлэжэ, тэрэнээ ойлгуулжа, баримталжа, хамгаалжа;
- түсэб табижа, тэрэ тоодо тезиснэ түсэб, литературна-критическэ статьянуудаар конспект бэшэжэ;
- нэгэ гү, али хэдэн материалнууд дээрэ үндэһэлэн, литературна темээр элидхэл, соносхол (сообщени) гү, али реферат бэлдэжэ;
- үзэһэн зэхеолоор гү, али хэдэн зохеолнуудаар проблемнэ шэнжэтэй аман ба бэшэмэл бодомжолготой зохеолго, тэрэ тоодо зэргэсүүлһэн характеристикэ зохеожо, мүн литературна ба публицистическэ темэнүүдээр бодомжолготой зохеолго бэшэжэ;
- литературны асуудалнуудаар бэшэһэн хүдэлмэринүүдээр тезисүүдые ба конспектнүүдые табижа;
- бээ даагаад уншаһан номоор, хараһан кинофильмүүдээр, теледамжуулгануудаар, зүжэгүүдээр, уран зурагуудаар, шагнаһан хүгжэмөөр рецензи гү, али һанамжа бэшэжэ;

- уншаһан номой справочна аппарат, мүн литературна терминүүдтэй словарь, шэнэ толинуудые хэрэглэжэ г.м.

4. Нуралсалай сэдэбүүдэй түсэб

№	Үзэхэ хубинууд болон сэдэбүүд	Үгтэһэн саг	Тэрэнэй тоодо			Нураг шадай өөһө дөө хэхэ хүдэлмэ ридэ багсаам жалжа үгтэһэн саг
			хэшээл нүүд	Практическа ажал нууд	шалгалтын ажал нууд	
1.	Буряад уран зохиолой хүгжэлтын үенүүд	1	1			
2	Буряад үргэлжэлһэн зохиолой уран найханай юртэмсэ	1	1			
3	Д.-Р. Батожабайн уран найханай юртэмсэ	1	1			
4	«Төөригдэһэн хуби заяан» (трилогиһоо хэһэгүүд)	9	7	1	1	
5	Ч. Цыдендамбаевай уран найханай юртэмсэ	1				
6	«Буряад басаган»	6	5	1		
7	А.Ангархаевай уран найханай юртэмсэ	1				
8	«Мүнхэ ногоон хасуури»	6	5	1		
1	Буряад драматургийн уран найханай юртэмсэ	1	1			
2	Буряад драматургийн хүгжэлтэ	1	1			
3	М.Ж. Батоинай уран найханай юртэмсэ	1	1			
4	«Таршаа Намжалай түүхэ» (зүжэг)	6	4	2		
5	Б. Барадинай уран найханай юртэмсэ	1				
6	«Ехэ удаган абжаа»	5	3	1	1	
1	Буряад уран шүлэгэй уран найханай юртэмсэ	1	1			

2	Б.Базарон. «Улаалзай» (шүлэг)	1	1			
3	Ц.Цымпилоной уран найханай юртэмсэ.	1	1			
4	«Буряад басаганда» (шүлэг)	1	1			
1	Мүнөө үеын буряад үргэлжэлһэн зохёолой уран найханай юртэмсэ	1	1			
2	Ч. Ц. Гуруевай уран найханай юртэмсэ	1	1			
3	«Туһалха хэрэгтэй» (хөөрөөн)	1	1			
4	Д.А.Дылгыров «Сэдьхэлэй гуниг» (хөөрөөн)	1	1			
5	Д.О. Эрдынеевэй уран найханай юртэмсэ	1				
6	«Үйлын үри» (роман)	7	3	2	2	
1	Мүнөө үеын буряад драматурги	1	1			
2	Б.-М. Пурбуев “Эрьехэ наран -1”	7				
3	Б.-М. Пурбуев «Эрьехэ наран-2» гэхэн зүжэгэй уран найханай юртэмсэ	1				
4	М. Батоинай «Юртэмсын гурбан сэсэшүүл». гэхэн зүжэгэй уран найханай юртэмсэ	1	1			
1	Мүнөө үеын буряад уран шүлэгэй уран найханай юртэмсэ	1	1			
2	Ц.-Д. Ц. Дондогойн уран найханай юртэмсэ	1	1			
3	«Эхэ тухай хоёрдохи поэмэ» гэхэн шүлэглэлэй уран найханай юртэмсэ	6	4	1	1	
4	Г.Ж. Раднаевагай уран найханай юртэмсэ	1	1			
5	«Түрэлгын зоболон» гэхэн шүлэглэлэй уран найханай юртэмсэ	6	4	1	1	
6	Л.Д. Тапхаевай уран найханай юртэмсэ	1	1			

7	«Дүрбэн сэсэг» гэхэн шүлэгэй уран Һайханай юртэмсэ	2	1	1		
8	А.Л. Ангархаевай «Би шулуунби» гэхэн шүлэгэй уран Һайханай юртэмсэ	2	1	1		
9	Б.С. Дугаровай уран Һайханай юртэмсэ	1	1			
10	«Түрэлхидэйм хэлэн, хүлисөөрэй» гэхэн шүлэгэй уран Һайханай юртэмсэ	2	1	1		
11	Г.Х. Базаржапова-Дашеевагай уран Һайханай юртэмсэ	1	1			
12	«Үеһөө үедэ уг залган» гэхэн шүлэгэй уран Һайханай юртэмсэ	3	1	2		
13	Класһаа гадуур уншаха зохёолнууд	8				8
	Хамта	102	73	15	6	8

5. Нуралсалай методическа хэрэгсэлнүүд

1. Буряад литература: учебник 11 класс М.В.Батуева, М.Р.Балданова, Б.Д.Цыдыпова, Т.Т.Сыжилова У-Ү.,Бэлиг, 2015
2. Буряад литература: хрестомати 11 класс. 2 хубитай М.Р.Балданова, Б.Д.Цыдыпова, Т.Т.Сыжилова У-Ү.,Бэлиг 2015
3. Буряад хэлэ, литература заалгын зарим асуудалнууд болон ерээдүйн хараа бодолнууд. – У-Ү, 2008
4. Буряад нургуулиин программа. Буряад литература 5-11 классууд. У-Ү, 2009
5. Б.Б.Батоев. Уран зохоолнууды 5-11 классуудта зааха тухай. У-Ү, 2002
6. Х. Дармаева. Буряад литератураар тестнүүд. – У-Ү, 2003
7. О.Б.Бадмаева. Мүнөө үсын хэшээл, 2010 он

6. Хэрэглэхэ литература:

- 1 . Буряад литература: учебник 11 класс М.В.Батуева, М.Р.Балданова, Б.Д.Цыдыпова, Т.Т.Сыжилова У-Ү.,Бэлиг, 2015
- 2 Буряад литература: хрестомати.11 класс 2 хубитай М.Р.Балданова, Б.Д.Цыдыпова, Т.Т.Сыжилова У-Ү.,Бэлиг, 2015
- 3 Х. Дампилова. Буряад литератураар тестнүүд. – У-Ү, 2003
- 4 Г.О.Туденов. Бурятское стихосложение.

Классхаа гадуур уншаха зохёолнууд

1. В.Б.Гармаев “Арбадахи рабджун” (роман)
2. С.Н.Норжимаев “Гурба ногоон”(трилоги)
3. Ц.Б.Цырендоржиев “Гурбан мэргэд”(“Байгал” 2005 оной тусхайта номер (эхиниинь), № 1-4 2006)
4. Д.-Д.Д.Дугаров “Хатан Удалха” (роман)
5. Ц.-Д.Д.Дондокова “Жаргалай мүндэлөөн” (роман)